

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 września 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił H. K. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu wskazano, że Zakład odmówił ubezpieczonej prawa do rekompensaty, ponieważ decyzją z dnia 5 maja 2016 roku zostało przyznane jej prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy emerytalnej od dnia 1 kwietnia 2016 roku. Zarówno okres opieki nad dzieckiem, jak i okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych z PUP zostały uwzględnione w decyzji o ustaleniu kapitału początkowego z dnia 29 kwietnia 2016 roku, natomiast składki odprowadzone po 1998 roku z tytułu umowy zlecenia z PHU (...) Sp. z o.o. zostały zapisane na indywidualnym koncie ubezpieczeniowym skarżącej i uwzględnione w wysokości emerytury powszechnej przyznanej decyzją z dnia 2 sierpnia 2021 roku na podstawie art. 24 ustawy emerytalnej.

(decyzja – k. 30 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwołanie od w/w decyzji wniosła H. K., wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz o ustanowienie na jej rzecz pełnomocnika z urzędu.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że do dnia złożenia wniosku o przyznanie jej prawa do rekompensaty tj. 12 sierpnia 2021 roku nie korzystała z emerytury pomostowej, która decyzją ZUS została jej przyznana w dniu 5 maja 2016 roku, a następnie zawieszona. W związku z powyższym wnioskodawczyni nie skorzystała z żadnych uprawnień i świadczeń jakie mogłaby uzyskać z tytułu emerytury pomostowej. Zdaniem odwołującej zaskarżona decyzja ZUS narusza nie tylko zasadę Konstytucji dotyczącą równego traktowania (art. 32 ust 1), ale również zasady współżycia społecznego z uwagi na ciężki stan jej zdrowia oraz sytuację rodzinną.

(odwołanie – k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie, podnosząc argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 8-8 verte)

Postanowieniem z dnia 21 grudnia 2021 roku tutejszy sąd ustanowił dla wnioskodawczyni pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata.

(postanowienie – k. 22)

Na rozprawie w dniu 21 marca 2022 roku pełnomocnik wnioskodawczyni poparł odwołanie i wniosł o przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu oświadczając, że koszty te nie zostały opłacone, ani w całości ani w części. Z kolei pełnomocnik ZUS wniosł o oddalenie odwołania.

(końcowe stanowiska stron – rozprawa z dnia 21 marca 2022 roku e-protokół (...):01:40-00:02:30 – płyta CD – k. 48)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

H. K. urodziła się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

W dniu 14 kwietnia 2016 roku skarżąca złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury wcześniejszej z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, załączając świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach.

(wniosek – k. 1-4 verte plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 5 maja 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu w/w wniosku przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury w oparciu o art. 184 ustawy emerytalnej od dnia 1 kwietnia 2016 roku tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 58547,94 zł

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 455478,46 zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 305,70 m-cy

- wyliczona kwota emerytury wynosi 1681,47 zł

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej: $((...),94 + (...),46) / 305,70 = 1681,47$ zł

Organ emerytalny podniósł, że emerytura ustalona niniejszą decyzją została zawieszona, ponieważ jest świadczeniem mniej korzystnym. Nadal będzie wypłacana emerytura w dotychczasowej wysokości i tym samym terminie płatności.

(decyzja – k.. 25-26 plik II załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Od w/w decyzji wnioskodawczyni nie wniosła odwołania, ani nie wycofała swojego wniosku do dnia uprawomocnienia się decyzji.

(okoliczność bezsporna)

W dniu 8 lipca 2021 roku skarżąca złożyła wniosek o emeryturę powszechną.

(wniosek – k. 1-3 verte plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Decyzją z dnia 2 sierpnia 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał wnioskodawczyni emeryturę od dnia 1 lipca 2021 roku, tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

Podstawę obliczenia emerytury stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne oraz kapitału początkowego z uwzględnieniem waloryzacji składek i kapitału początkowego zewidencjonowanych na koncie do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury. Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury przez średnie dalsze trwanie życia, dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę.

- kwota składek zewidencjonowanych na koncie z uwzględnieniem waloryzacji wynosi 122983,10 zł

- kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 570725,70 zł

- średnie dalsze trwanie życia wynosi 244,70 m-cy

- wyliczona kwota emerytury wynosi 2834,94 zł

Wysokość emerytury została obliczona zgodnie z zasadami określonymi w art. 26 ustawy emerytalnej: $((...),10 + (...),70) / 244,70 = 2834,94 \text{ zł}$.

Do obliczenia emerytury przyjęto średnie dalsze trwanie życia wynikające z tablicy trwania życia obowiązującej w dniu zgłoszenia wniosku o emeryturę ponieważ jest dla ubezpieczonej korzystniejsze tj. niższe niż średnie dalsze trwanie życia ustalone na podstawie tablicy trwania życia obowiązującej w dniu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego.

Od 01-09-2021 obliczona emerytura brutto wynosi 2834,94 zł.

Wysokość świadczenia do wypłaty wynosi miesięcznie 2519,97 zł.

W związku z przyznaniem emerytury powszechnej wstrzymano wypłatę emerytury wcześniejszej, jako świadczenia mniej korzystnego.

(decyzja – k. 20-22 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Odwolująca w dniu 12 sierpnia 2021 roku złożyła wniosek o przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

(wniosek – k. 23 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

W dniu 27 września 2021 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. wydał zaskarżoną decyzję.

(decyzja – k. 30 plik III załączonych do sprawy akt organu rentowego)

Powyższy stan faktyczny tutejszy Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dokumentów zawartych w aktach organu rentowego, które nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania, ani pod względem autentyczności ani treści merytorycznej. Stan faktyczny sprawy był co do zasady bezsporny. Sąd uznał materiał dowodowy za wystarczający do rozstrzygnięcia w sprawie.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwolanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Kwestie dotyczące rekompensaty uregulowane zostały w przepisach ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2018.o.1924 t.j.)

Zgodnie z art. 2 pkt 5 tej ustawy rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej.

Stosownie do art. 21 ust. 1 ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszący co najmniej 15 lat.

Zgodnie z art. 21 ust. 2 powoływanej ustawy, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Należy zauważyć, że powyższe przesłanki mają charakter kumulatywny, tj., aby móc ubiegać się o świadczenie w postaci rekompensaty przewidzianej w ustawie o emeryturach pomostowych konieczne jest jednoczesne zaistnienie przesłanek określonych w ust. 1 i 2. Oznacza to, że rozważając prawo do rekompensaty, nie można tracić z pola widzenia jej odszkodowawczego charakteru określonego powołaną powyżej definicją art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych.

Przesłanka negatywna przyznania prawa do rekompensaty została zawarta w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest nią nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Tutejszy Sąd podziela istniejący w doktrynie pogląd (M. Zieleniecki, komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX 2014), zgodnie z którym stosowanie jedynie wykładni literalnej omawianego przepisu jest niewystarczające, gdyż prowadziłoby do wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z funduszu ubezpieczeń społecznych. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest zastosowanie wykładni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy emerytalnej, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni stała na stanowisku, że decyzja organu rentowego z dnia 27 września 2021 roku w sposób krzywdzący pozbawiła jej prawa do rekompensaty. Skarżąca pozostaje w przekonaniu, że skoro nie korzystała z emerytury wcześniejszej przyznanej jej decyzją ZUS z dnia 5 maja 2016 roku to należy się jej prawo do żądanego świadczenia. Stanowisko to jest jednak błędne.

Z przytoczonej powyżej definicji rekompensaty jednoznacznie wynika, że ratio legis wprowadzenia tego rozwiązania było dążenie do wyrównania szkody poniesionej przez osoby legitymujące się piętnastoletnim stażem pracy w warunkach szczególnych, a niespełniające innych warunków do przyznania im emerytury z tytułu takiego zatrudnienia, czyli zarówno emerytury w trybie art. 184 ustawy emerytalnej, jak i emerytury pomostowej. Fakt wykonywania przez 15 lat pracy w warunkach szczególnych (niezależnie od innych warunków ustawowych) może skutkować uzyskaniem prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym lub zastępującej ją emerytury pomostowej lub rekompensaty, gdy nie ma się prawa do żadnego z tych świadczeń ze względu na zapisy ustawowe. Otóż bowiem z definicji rekompensaty wynika, że jest ona kierowana do tych ubezpieczonych, którzy wskutek wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych - zawężającej krąg uprawnionych do tego świadczenia w stosunku do zakresu podmiotowego poprzedniej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze - i następnie braku możliwości skutecznego ubiegania się o emeryturę w wieku obniżonym, przy wykazaniu spełnienia warunku wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zawartej w art. 32 i 46 ustawy emerytalnej - wobec wygaszania powyższego świadczenia - utracili możliwość ubiegania się o emeryturę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, jak i dodatkowo nie nabędą uprawnień do emerytury pomostowej. Ustawodawca, ustanawiając prawo do rekompensaty, wprost wprowadził jak podkreślono już powyżej wynikającą z art. 21 ust. 2 ustawy przesłankę negatywną, jaką jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W tym kontekście należy w pełni zaakceptować stanowisko Sądu meriti, że o nabyciu prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego stanowi art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej, przewidujący powstanie prawa do świadczeń z dniem spełnienia wszystkich warunków wymaganych do nabycia tego prawa. Nabycie prawa do świadczeń, w tym do emerytury, należy zaś wiązać ze spełnieniem ustawowych warunków nabycia tego prawa i równocześnie nie można nabycia prawa utożsamiać z przyznaniem i wypłatą świadczenia, którą to kwestię reguluje art. 129 ust. 1 ustawy emerytalnej, nakazujący wypłacanie świadczenia od dnia powstania prawa, nie wcześniej jednak niż od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek lub wydano decyzję z urzędu. Uzasadniony jest zatem pogląd, że rekompensata nie przysługuje ubezpieczonemu, który nabył prawo do emerytury w wieku obniżonym niezależnie od realizacji takiego uprawnienia (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 3 marca 2020 r. III AUa 587/19, L.).

Sąd Okręgowy podziela w całości powyższe stanowisko, traktując je jako własne.

Jak zasadnie podniósł organ rentowy decyzją z dnia 5 maja 2016 roku wnioskodawczyni zostało przyznane prawo do emerytury w wieku niższym niż 60 lat zgodnie z art. 184 ustawy emerytalnej od dnia 1 kwietnia 2016 roku, wypłata emerytury została jednak zawieszona, ponieważ była świadczeniem mniej korzystnym. Powyższe oznacza, że to nabycie prawa do wcześniejszej emerytury stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Fakt, że emerytura ta była zawieszona jest bez znaczenia, gdyż przepis art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy, miał na uwadze, że istnienie prawa do świadczenia emerytalnego, wiążącego się ze spełnieniem warunków jego nabycia, nie można utożsamiać z przyznaniem świadczenia. Wypłata świadczenia jest realizacją nabytego prawa do emerytury. Okoliczność, iż wypłata została zawieszona nie wpływa na fakt, iż odwołująca nabyła prawo do wcześniejszej emerytury.

W świetle przytoczonych okoliczności, twierdzenia odwołującej w przedmiocie przysługującego jej uprawnienia do rekompensaty Sąd uznał za bezzasadne.

Odwołująca twierdziła bowiem, że zawieszenie wypłaty emerytury od samego początku nie stanowiło realizacji przyznanego prawa, a w konsekwencji nie może stanowić przeszkody w przyznaniu jej rekompensaty. Stanowisko to jest jednak błędne, art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych *expressis verbis* wskazuje, iż rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury, nie ma zatem znaczenia zawieszenie jej wypłacania.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznając zaskarżoną decyzję ZUS za prawidłową w punkcie 1 sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

W punkcie 2 sentencji wyroku Sąd przyznał i nakazał wypłacić ze Skarbu Państwa kasy Sądu Okręgowego w Łodzi adwokatowi E. M. kwotę 110,70 złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. o adwokaturze (Dz.U.2020.0.1651 t.j.), koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika Sąd ustalił stosownie do treści § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2019.0.18 t.j.). Wartość przyznanego wynagrodzenia zwiększono zaś o kwotę podatku od towarów i usług wyliczoną według stawki podatku obowiązującej dla tego rodzaju czynności na podstawie przepisów o podatku od towarów i usług (§ 4 ust.3).

z/odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. wniosk przez PI

25.04.22r.